

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sectio I. Quædam circa tertiam Trinitatis Personam inquiruntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

realem postulat cum natura divina identitatem, quamvis ipsa non sit formaliter divinitas.

Hic tandem noto, quod Disp. precedente, sect. 3. num. 5. huc remisi, rationem scilicet cur Filius sit imago Patris, non esse quod procedat ut intentionaliter ei similis, ut sect. tertia dictum est,

sed quia ex vi processionis accipit formaliter divinam essentiam, sicque procedit Patri similis in natura, quod non convenit Spiritui Sancto, qui ex vi processionis non naturam, sed voluntatem tantum accipit, ut latius declaravi sect. 6. & 7. num. præcipue tertio.

VIII.
Cur Filio,
& non Spiritui Sancto
competat
ratio imaginis.

DISPUTATIO LXVI.

De Persona Spiritus Sancti.

TERTIAM Trinitatis Personam, nempe Spiritum Sanctum dari, fide certum est, & in ipsis Sacris Literis non uno loco traditum: sic Matthæi ultimo, vers. 19. dicitur: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Ioan. etiam 14. vers. 26. Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo. Prima item Ioan. cap. quinto, vers. 7. Tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus. Eum vero esse Deum ostendi supra, Disputatione quadragesima-nonâ, sectione secundâ & tertiâ. Nunc reliqua ad illius notitiam spectantia sunt exponenda.

SECTIO PRIMA.

Quædam circa tertiam Trinitatis Personam inquiruntur.

I.
Ex quorum amore procedat Spiritus Sanctus.

PRIMUM est, ex quorum amore procedat Spiritus Sanctus? Ad hoc supra, Disp. 64. sect. 4. num. 1. diximus eodem modo de Spiritu Sancto procedendum quoad amorem, ac de Filio quoad cognitionem necessarium, & illum ex omnium illorum volitione procedere, ex quorum hic procedit intellectu necessariâ.

II.
De appellatione Spiritus Sancti.

Secundum, quod hic inquirendum occurrit, est de nomine Spiritus Sancti, quod nomen ut ex S. Augustino lib. 5. de Trin. cap. 11. & alibi notat S. Thomas hic, q. 36. art. 1. secundum se spectatum, essentiale est, non notionale; Deo enim ut Deo, utpote qui & Spiritus est, & Sanctus, adeoque omnibus tribus Personis competit. Cum tamen vox Spiritus motionem quandam vehementem, & impulsivam ex communi usu omnium & acceptione significet, & Spiritus Sanctus per amorem & impulsivum seu impetum, quod amoris proprium est, procedat, hinc ut notat S. Thomas citatus, hoc nomen Tertie Personæ peculiariter ex usu Ecclesiæ attribuitur, quod ei nomen ab ipso Christo impositum est Matth. ultimo, v. 19. Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Huc fortassis alludit S. Augustinus lib. 11. de Civit. cap. 10. dum ait: Spiritus Patris & Filii Spiritus Sanctus propria quadam notione huius nominis in sacris literis nuncupatur.

III.
Nomen Amoris omnibus etiam Personis competit.

Tertio inquirenda quædam sunt de nomine Amoris. Sicut ergo nomen Spiritus Sanctus, ut numero precedente vidimus, ita & nomen Amor omnibus tribus Personis est commune. Hinc idem

S. Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 17. Nescio, inquit, cur sicut Sapientia dicitur, & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus; & simul omnes, non tres, sed una sapientia, non ita & Caritas dicitur Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, & simul omnes una Caritas. Ratio est, quia sicut intelligendi, ita volendi actus essentialiter omnibus & singulis Personis sunt communes.

Nihilominus, non essentialiter tantum, sed etiam notionaliter sumitur Amor, & Tertie Personæ peculiariter applicatur; cum ut supra, Disp. 50. contra Durandum cum communi Theologorum ostensum sit, Spiritum Sanctum procedere per voluntatem: ex quo fit, ut sicut secunda Persona, quia procedit per intellectum, dicitur Verbum, ita Tertia procedens formaliter per voluntatem dicatur notionaliter Amor.

Dicitur etiam Spiritus Sanctus ut observat S. Thomas hic, q. 37. art. 1. ad 3. Patris & Filii nexus, quia scilicet est amor mutuus, quo se invicem diligunt, ut dicitur infra. Ad quam rem appositè S. Augustinus lib. 8. de Trin. cap. 10. Quid est amor, inquit, nisi quadam vita duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet, & quod amatur.

Circa nomen Domi, quod Spiritui Sancto tribui peculiariter solet, notandum, esse illud, quod gratitudo, & liberaliter dari potest. Necessarium non est, ut donum semper distinguatur à donante, unde idem seipsum dare potest: sic tota Sanctissima Trinitas sese creaturæ rationali per gratiam communicat. Hinc etiam Genes. 15. v. 1. dicit Deus: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Si verò ad rationem Domi requirat quispiam distinctionem à donante, & ut ab eo procedat, Filius etiam est Donum: sic Isaie 9. v. 6. Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis. Et Joan. 3. v. 6. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.

IV.
Nomen Amoris sumitur etiam personaliter.

V.
Spiritus S. est Patris & Filii nexus.

VI.
Notatur quadam circa nomen Domi.

Filius in divinis est Donum.

VII. *Ratio Doni Spiritui Sancto peculiari modo convenit.* Hæc quamvis ita se habeant, ratio tamen Doni Spiritui Sancto peculiari modo convenit, eique à Scripturâ, Ecclesiâ, & Patribus specialiter tribuitur: hinc Act. 8. v. 20. dicitur, *Donum Dei existimasti pecuniâ possideri.* Et Ecclesia de Spiritu Sancto canit, *Donum Dei altissimi: idemque Sancti Patres affirmant, & peculiariter ad rem præsentem Sanctus Augustinus lib. 15. de Trin. cap. 19. Sicut, inquit, corpus carnis nihil aliud est, quam caro: sic donum Spiritus Sancti nihil aliud est, quam Spiritus Sanctus.*

VIII. *Quod in omni dono præcipue spectatur, est amor donantis.* Ratio est quàm assignat S. Thomas; donum etenim est quid gratuitum, ex amore profectum, unde amor est id quod in omni dono præcipue datur, & sine quo donum quodcumque moraliter loquendo est nullum. Cum ergo Spiritus Sanctus inter omnes Personas divinas, peculiari modo dicatur *Amor*, utpote procedens per voluntatem, peculiari etiam ratione vocatur *Donum*.

IX. *Aliud est esse doni, aliud donatum.* Imò hoc nomen doni Spiritui Sancto etiam ab æterno conveniebat; ad rationem namque doni non requiritur, ut actu detur, sed ut aptum sit quod donetur, & ad donandum sit paratum, maxime si accedat, sicut revera fuit, intentio eum donandi in tempore. Hinc S. Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 15. *Aliter, inquit, intelligitur cum dicitur donum, aliter cum dicitur donatum, nam donum potest esse antequam donetur, donatum verò, nisi datum fuerit, nullo modo dici potest.* Quæ in nostrâ sententiâ facilius intelliguntur, qui suprâ, Disp. 64. sect. 6. & 7. diximus, ut Filium ex cognitione, ita Spiritum Sanctum ex amore creatorum, non possibile tantum, sed etiam existentium procedere.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum Spiritus Sanctus à Patre simul & Filio procedat.

I. *Græcorum error est, eum à solo Patre procedere.* **C**ONCLUSIO affirmativa, contra errorem Græcorum, qui pertinaci quadam animi obstinatione in eo firmi ac fixi sunt, ut Spiritum Sanctum à solo Patre procedere affirmant. Primam hujus erroris ansam dedisse dicitur Theodoretus dum adhuc Nestorio faveret, quod postea clariùs docuit Theophylactus Bulgarorum Archiepiscopus, qui hoc nomine Latinos reprehendit, quòd Spiritum Sanctum, non à solo Patre, sed etiam à Filio procedere docuerint. Alii deinceps & alii ex Græcis eundem errorem amplexi sunt, inter quos proinde & Latinos acris hac de re extitit disceptatio.

II. *Fide certum est, Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere.* Conclusio tamen nostra, Spiritum Sanctum scilicet, non à Patre tantum sed etiam à Filio procedere, fide certa est, & probatur inprimis ex illo Joannis 16. v. 15. *Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt, propterea dixi quia de meo accipiet.* Si omnia quæ habet Pater, sint Filii, ergo & Virtus Spirandi, ut arguit Concilium Florentinum in literis unionis. Et hinc rectè intelligitur secundum, quia de meo accipiet, quæ cum probant à Filio procedere, alioqui non Spiritus Sanctus à Filio magis, quàm hinc ab illo acciperet.

III. *Dicitur Spiritus Christi, et ab eo mitti, quod arguit processionem.* Hoc etiam probat, quòd in Scripturâ vocetur *Spiritus Christi*, sicut secundum omnes ex eo quòd appelletur *Spiritus Patris*, rectè inferitur eum procedere à Patre. Deinde Joan. 15. v. 26. dicit Christus se missurum Spiritum Sanctum, missio autem, ut suprâ, Disp. 62. sect. 1. ostendimus, arguit Per-

sonam missam, à mittente procedere.

Eandem veritatem passim tradunt Concilia, Lateranense Cap. *Damianus*, Lugdunense, Florentinum in literis unionis, Tridentinum sess. 3. & alia, Concilium verò Ephesinum cap. 14. hoc ex eo deducit, quòd vocetur Spiritus veritatis: *Spiritus, inquit, appellatus est veritatis, & veritas Christus est, unde ab isto similiter, sicut ex Patre procedit.*

Hac item in re conspirant Patres Latini omnes, ut supervacaneum sit eorum hæc seriem attexere. Ex Græcis etiam hoc idem affirmant plurimi: sic S. Athanasius in Symbolo, *Spiritus Sanctus à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.* Idipsum tradunt S. Basilius, S. Chrysostomus, S. Epiphanius, & sæpe S. Cyrillus Alexand. ut lib. de rectâ fide ad Reginas, prope finem: *Procedit, inquit, ab ambobus vivificator Spiritus.* lib. etiam 13. Theauri, Joëlis cap. 2. & alibi. Eadem etiam mens est eorum Patrum Græcorum quos refert Vasquez 1. p. Disp. 146. cap. 6. qui Spiritum Sanctum asserunt à Patre procedere per Filium, ut de iis indicat Concil. Florent. in literis unionis & S. Thomas hic, q. 36. art. 3. Plures in hanc rem asserit Bellarminus tom. 1. lib. 2. de Christo, cap. 25. Salmeron to. 9. tract. 64. Maldonatus in cap. 16. Joannis, versu 14. & alii.

A Patre ergo & Filio procedit Spiritus Sanctus, & ab utroque æquè principaliter, & immediatè: à Patre verò dici etiam potest procedere mediatè, quatenus scilicet Filius virtutem productivam Spiritus Sancti, quam habet, à Patre accipit, & per hæc unâ cum Patre Spiritum Sanctum producit, sicque Pater, & per se immediatè, & per principium à se productum, ad Spiritus Sancti productionem concurrat, quod est etiam producere eum mediatè. Neque ex eo quòd Pater per virtutem quam habet à se, Filius verò per virtutem à Patre acceptam Spiritum Sanctum producat, sequitur illos non æquè principaliter eum producere; sicut nec sequitur Filium non esse æquè principaliter Deum, quamvis Pater divinitatem à se habeat, Filius eam à Patre accipiat.

Circa particulam *Filioque*, Nicæno Symbolo à Latinis additam, cum iis in Concilio Florentino expostulabant Græci. Sed haud dubiè sine causâ id fecerunt: sicut enim in Concilio primo Constantinopolitano addita Nicæno Symbolo à Patribus fuerunt verba illa, *Dominum vivificantem, qui à Patre procedit*, nullo Græcorum de hoc conquerente, ita quidni in Concilio aliquo inter Latinos celebrato, aliam iis addere particulam licuerit, maxime cum hoc fidei dogma sit, omnibusque credendum proponatur.

Circa tempus autem quo hæc particula *Filioque*, Nicæno Symbolo fuit apposta, non satis inter rerum Ecclesiasticarum scriptores constat. Vasquez in Concilio Toletano primo mentionem illius fieri affirmat: Baronius etiam in Toletano primo, anno 447. Illud saltem certum circa annum 653. adjectionem illam jam fuisse factam, ut constat ex Concilio Toletano octavo, illo tempore celebrato.

Illud verò notandum cum P. Vasquez hic, Disp. 146. cap. 4. num. 21. nihil huic additioni obstare, quod in Concilio Ephesino, can. 7. Symbolo Nicæno & Constantinopolitano recitatis, interdicitur ne quis aliam fidem proferat aut scribat; solum enim loquitur de fide ab illâ diversâ, eique oppositâ, non de eâ quæ fidei ibi tradita sit conformis. Dicit etiam potest prohibitionem illam ad par-

IV. *Docens Concilia Spiritui Sancto à Patre & Filio procedere.*

V. *Idem de Spiritu Sancto affirmant Patres.*

VI. *A Patre tam mediatè, quàm immediatè procedit Spiritus Sanctus.*

Pater & Filius Spiritui Sancto æquè principaliter producunt.

VII. *Concilium Constantinense Nicæno Symbolo addidit, qui à Patre procedit.*

VIII. *Quotempore particula Filioque addita fuerit Symbolo Nicæno.*

IX. *Explicitio dicitur cum Symbolo Concilii Ephesini.*